

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

Дипломна робота
магістра

на тему: Педагогічні умови використання сучасних технологій навчання
на уроках трудового навчання у початковій школі

Виконав: студент 2 курсу, групи ПО-2м
спеціальності
013 Початкова освіта
Куруц А. А.
Керівник Тягур В.М.
Рецензент Тименко В.П.

Мукачево – 2019 року

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ	10
1.1. Поняття сучасної педагогічної технології навчання	10
1.2. Класифікація сучасних технологій навчання	20
1.3. Специфіка традиційних і сучасних педагогічних технологій та їх використання на уроках трудового навчання у початковій школі	31
Розділ 2. РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	47
2.1. Визначення педагогічних умов доцільності ефективного використання сучасних технологій навчання на уроках трудового навчання у початковій школі	47
2.2. Діагностування ефективності використання сучасних технологій навчання на уроках трудового навчання у початковій школі	60
2.3. Комплексний підхід до використання сучасних технологій навчання на уроках трудового навчання у початковій школі	68
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	87

ВСТУП

Актуальність теми. Зміна соціально-економічної ситуації в країні посилює необхідність пошуку надійних, оригінальних і ефективних способів навчально-виховної діяльності, запровадження таких освітніх технологій, які забезпечили б ефективну підготовку обдарованої та здібної учнівської молоді до входження в соціум, формування еліти суспільства, здатної вивести державу із кризового стану.

Сучасний етап розвитку системи освіти в Україні характеризується освітніми інноваціями, спрямованими на збереження досягнень минулого і, водночас, на модернізацію системи освіти відповідно до вимог часу, новітніх надбань науки, культури і соціальної практики. Характерною особливістю цього періоду розвитку педагогічної освіти є пошук нових змісту, форм, методів і засобів навчання, виховання й управління; розгортання широкої експериментальної роботи, спрямованої на впровадження освітніх інновацій на засадах сучасної філософії освіти, яка суттєво відрізняється від попередньої.

Науково-технічний прогрес вносить зміни не тільки у вдосконалення техніки на виробництві, але й зміни у технологізацію освіти. Розглядаючи зміни у поданні навчального матеріалу, способи його передачі, сприйнятті матеріалу, вивченні та відтворенні, узагальненні вивченого та його застосуванні на практиці, способах та методах дидактичних впливів можемо говорити про різні види сучасних технологій – освітні або педагогічні, інформаційні, біологічні (фізіологічні особливості) і т.д.

«Педагогічна технологія», як поняття, стало впроваджуватися у освіту з 60-х років ХХ століття. Багато досліджень присвячено питанню технологій, їх визначенню й ознакам у зарубіжній та вітчизняній педагогіці. Цьому присвячували свої роботи В. Беспалько, Б. Блум, Дж. Брунер, І. Волкова, Т. Дмитренко, Л. Елтон, В. Євдокимова, М. Кларіна, О. Коваленко, А. Ламсдейна, П. Мітчел, П. Москаленко, І. Прокопенко, А. Прокопенко, К. Річмонд, Т. Сакамото, Г. Селевка, С. Сисоєва, В. Сластьоніна, І. Смолюк, Р. Томас та ін. Проблемами освітніх інновацій, обґрунтуванням методологічних

засад та організаційно-педагогічними умовами впровадження сучасних освітніх технологій займаються О. Барановська, А. Беляєва, І. Бех, Н. Бібік, Ю. Васьков, С. Гончаренко, І. Єрмаков, В. Ільченко, Н. Пастернак, В. Паламарчук, Л. Подимова, В. Сластьонін, В. Тименко, Ю. Швалб, М. Ярмаченко; їх класифікацією К. Ангеловські, О. Козлова, Л. Машкіна, О. Попович, К. Роджерс, І. Підласий; дослідженням аспектів сучасних педагогічних технологій і створенням педагогічних систем займаються В. Безпалько, М. Кларін, Н. Кузьміна, А. Куракін, В. Лозова, О. Пєхота, С. Подмазін, І. Прокопенко, Г. Селевко, та ін.; дидактичне обґрунтування застосування сучасних освітніх технологій професійного навчання представлено в працях таких дослідників як А. Беляєва, Р. Гуревич, О. Домінського, Н. Ничкало, Д. Чернілевського та ін.

Впровадження сучасних освітніх технологій у вищих навчальних закладах ґрунтується на певній системі чинників. Дослідження їх може здійснюватися на підставі діяльнісного підходу, тобто з позиції інтеграційних процесів в освіті, що вимагають безперервності і ступеневого характеру навчання і на що орієнтують у своїх працях І. Зязюн, В. Кремінь, В. Паламарчук.

Мета роботи теоретичне обґрунтування та дослідження сутності педагогічних умов освітніх технологій в процесі навчання на уроках трудового навчання у початковій школі.

Завдання роботи: – аналіз сучасних технологій навчання, їх класифікація, доцільність використання;

– визначення педагогічних умов використання сучасних технологій навчання у початковій школі;

– визначення ефективності використання сучасних технологій навчання на уроках трудового навчання у початковій школі;

– з урахуванням визначених умов розробити і експериментально перевірити педагогічні рекомендації до використання сучасних технологій навчання на уроках трудового навчання у початковій школі.

Об'єктом дослідження є процес впровадження сучасних технологій навчання, зокрема, на уроках трудового навчання у початковій школі.

Предмет дослідження – умови використання сучасних технологій навчання на уроках трудового навчання у початковій школі.

Для вирішення визначених завдань та досягнення мети нами було використано комплекс методів досліджень: теоретичний аналіз та узагальнення педагогічної, психологічної, методичної, соціологічної літератури нормативної документації; дослідно-експериментальна робота із визначення ефективності використання сучасних технологій навчання на уроках трудового навчання у початковій школі; статистична обробка результатів експериментальної роботи та перевірка істинності отриманих результатів. Як частина методів дослідження використовувалися опитування, спостереження, тестування, аналіз документації вчителів та школи.

Теоретичне значення досліджень полягає в тому, що:

– теоретично осмислено і уточнено дослідний тезаурус технологій навчання та процесу впровадження сучасних технологій навчання на уроках трудового навчання у початковій школі;

– теоретично обґрунтовано, що модель процесу впровадження сучасних технологій навчання на уроках трудового навчання у початковій школі включає в себе структуру, умови, основні етапи, критерії, принципи, зміст, засоби, методи, форми навчальної діяльності;

– експериментально доведено, що впровадження сучасних технологій навчання на уроках трудового навчання у початковій школі забезпечується педагогічними умовами, які характеризуються певним змістом навчання та позитивно впливають на нього.

Практична значущість дипломної роботи полягає в тому, що: нами було здійснено спробу комплексного дослідження та узагальнення можливостей використання сучасних інноваційних технологій на уроках трудового навчання в початковій школі, визначення доцільності використання їх на уроках трудового навчання, в обґрунтуванні шляхів вирішення проблем

застосування, сучасних інноваційних технологій на уроках трудового навчання, та підтверджено можливість досягнення кращих навчально-виховних результатів на уроках при їх використанні у певній послідовності, на окремих етапах навчання, для розвитку творчих здібностей молодших школярів.

Організація дослідження проводилось на базі Мукачівської загальноосвітньої школи I-III ступенів №1 ім. О. Пушкіна Мукачівської міської ради Закарпатської області.

Результати дослідження впроваджено у навчально-виховний процес організацію і проведення уроків та позакласних занять з трудового навчання в початковій школі Мукачівської загальноосвітньої школи I-III ступенів №1 ім. О. Пушкіна Мукачівської міської ради Закарпатської області, обговорювалися під час виступів на: засіданні предметної (циклової) комісії викладачів образотворчого мистецтва та трудового навчання гуманітарно-педагогічного коледжу Мукачівського державного університету, III Міжнародній науково-практичній конференції, 24-25 жовтня 2019 р. «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції» м. Мукачево, II Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції, 07 листопада 2019 р. «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторах» м. Мукачево.

Публікації: 1. Куруц А.А., В.М. Тягур. Мультимедійні технології як засіб інтенсифікації навчання на уроках трудового навчання в початковій школі / А.А. Куруц, В.М. Тягур // Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції: збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції, 24-25 жовтня 2019 р., Мукачево / Ред. кол.: Т.Д. Щербан (гол. ред.) та інш. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2019. – С. 253-255.

2. Куруц А.А., В.М. Тягур. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології навчання на уроках трудового навчання у початковій школі / А.А. Куруц, В.М. Тягур // Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторах: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 07

листопада 2019 р., Мукачево / Ред. кол.: В.І.Кобаль (гол. ред.) та ін. – Мукачево: МДУ, 2019. – С. 190-193.

Структура роботи:робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи складає 89 сторінок. Основний зміст викладено на 91 сторінці. Робота містить сім таблиць, два рисунка, чотири додатки розміщених на 4 сторінках. Список використаних джерел займає 6 сторінок і складає 66 найменування.

ВИСНОВКИ

У ході проведених досліджень було визначено, що педагогічна технологія – це така побудова діяльності педагога, в якій всі входні в нього дії представлені в певній послідовності і цілісності, а виконання передбачає досягнення необхідного результату і має прогнозований характер, при якому пріоритетом навчання має стати не освоєння учнями певного обсягу знань, умінь і навичок, а вміння школярів вчитися самостійно, здобувати знання і вміти їх переробляти, відбирати потрібне, міцно їх запам'ятовувати, пов'язувати з іншими.

Доцільність широкого впровадження інноваційних технологій створюють умови для підвищення якості навчання, пізнавальної активності і навчальної мотивації школярів.

Досвід сучасної школи має найширшим арсеналом застосування педагогічних інновацій в процесі навчання, в тому числі і на уроках трудового навчання в початковій школі. Ефективність їх застосування на уроках трудового навчання в початковій школі залежить від сформованих традицій в загальноосвітньому закладі, матеріально-технічної бази закладу, здатності педагогічного колективу сприймати ці інновації.

Тому інноваційні методи навчання на уроках трудового навчання в початковій школі сприяють розвитку пізнавального інтересу у дітей, вчать систематизувати і узагальнювати досліджуваний матеріал, обговорювати і дискутувати, осмислюючи і обробляючи отримані знання, набуваючи навичок застосування їх на практиці та отримуючи досвід спілкування.

Аналіз результатів перехресного експерименту, показників якісної успішності школярів на уроках трудового навчання в початковій школі дозволяє говорити про більш високий рівень освоєння навичок при використанні ігрових, інформаційно-комунікаційних технологій в порівнянні з традиційним навчанням, що сприяє забезпеченню успішності дитини в когнітивної сфері, його психологічному комфорту. Дані результатів діагностики свідчать, що під час уроків із застосуванням ігрових та

інформаційно-комунікаційних технологій підвищується мотивація навчання, дитина відчуває себе впевненіше у своїх знаннях, спостерігається зменшення показників рівня шкільної тривожності, виявлено позитивний настрій, розкутість, бажання працювати підвищення інтересу до предмета трудового навчання, спрямованість уроку на конкретну дитину, розширення інформаційного поля дитини, емоційно-образна підтримка навчання. Зменшується число дидактичних труднощів. Учитель в будь-який момент може скорегувати процес навчання. Розширюється уявлення про навколишню дійсність. Формуються навички самоконтролю і самоосвіти.

Дослідження дало можливість формулювання наступних основних висновків:

1. В результаті аналізу ми встановили, що поняття «педагогічна технологія» трактується авторами по-різному, але загальне полягає в тому, що по-перше, технологія визначається як діяльність учителя і учнів; по-друге, ця діяльність обов'язково спирається на педагогічні закони і закономірності; по-третє, навчальна і навчальна діяльність попередньо і ретельно проектується: по-четвертих, вона дає гарантовано високий результат. Специфіка педагогічної технології полягає в тому, що в ній конструюється і здійснюється такий навчальний процес, який повинен гарантувати досягнення поставлених цілей. Ряд авторів трактують поняття «педагогічна технологія» як комплексну інтегративну систему, що включає впорядкована множина операцій і дій, що забезпечують педагогічне цілевизначенню, змістовні, інформаційно-предметні і процесуальні аспекти, спрямовані на засвоєння систематизованих знань, набуття професійних умінь і формування особистих якостей учнів, заданих цілями навчання.

2. У сучасній літературі існує велика кількість класифікації педагогічних технологій, які поділяються за різними обґрунтуванням: за рівнем застосування, філософської основі, ведучому фактору психічного розвитку, наукової концепції засвоєння досвіду, за способом, методом і засобів навчання,

напрямку модернізації традиційної системи, в тому числі і на основі авторських педагогічних концепцій.

Серед технологій, які використовуються в сучасній освітній практиці до найбільш розповсюджених відносяться: технологія колективної розумової діяльності, технологія евристичного навчання, технологія розвиваючого навчання, ігрові технології, інформаційно-комунікаційна технологія, технологія розвитку критичного мислення та ін.

3. У сучасній науково-педагогічній літературі представлено велике число різних педагогічних технологій, що застосовуються в процесі навчання на уроках трудового навчання у початковій школі. Це: технології розвитку процесів сприйняття, технології розвитку трудової культури, технології дитячої творчості, технології арт-терапевтичної дії мистецтва і здоров'язбереження, технології розвитку асоціативно-образного мислення школярів, інформаційно-комунікаційні технології, технології гри.

4. У своїй практичній роботі зі школярами на уроках трудового навчання у початковій школі використовують такі педагогічні технології: здоров'язберігаючі технології, інформаційно-комунікаційні технології і технології гри. Найбільш широко використовується ігрові та інформаційно-комунікативні технології. Застосування названих технологій по нашим спостереженням і відгуками вчителів трудового навчання сприяє розвитку інтересу, захопленості і любові дитини до праці; вміння міркувати творчо, вміння застосовувати знання, отримані в процесі трудових занять. Таким чином, використовуючи сучасні інноваційні технології, форми і методи у викладанні трудового навчання, кожен учитель праці свою професійну діяльність і навчання учнів збагачує, робить цікавішою і радіснішою. А урок трудового навчання перетворює в урок креативного розвитку особистості.

5. Використання в роботі з учнями молодших класів запропонованих нами технологій показало, що використання ігрових та інформаційно-комунікаційні технології при вивченні і закріпленні нового матеріалу більш ефективно і захоплююче, ніж проведення традиційних уроків. В процесі

застосування даної педагогічної технології в учнів показало, наскільки використання ігрових технологій на уроці «оживляє» процес навчання, роблячи його набагато цікавішим і невимушенішим, тим самим пробуджуючи бажання у дітей більше цікавитися самою різноманітною трудовою діяльністю.

За результатами даного експерименту використання цих технологій на уроках трудового навчання дозволило підвищити число учнів з високим і середнім рівнем сформованості навичок на 10 %.

На етапі педагогічного експерименту були проведені анкетування серед учнів 4 класів та вчителів початкових класів на предмет ступеня використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках трудового навчання. результати дозволили зробити висновок про недостатню оснащеність школи сучасними засобами інформаційно-комунікаційних технологій та іншими технічними засобами. Вчителі досить, на звичайних уроках, рідко користуються засобами інформаційно-комунікаційних технологій та іншими технічними засобами, незважаючи на те, що відзначають їх позитивні сторони.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>